

בי"ה

בית מדרש ישיבה AI

# לשאל רב בסכסוך ממוני

חוברת מחקר • עיון, מקורות וכל מהלכי הבירור

רב שאינו דיין • שמיעת צד אחד • גבולות ההוראה

מהדורה מתוקנת 3  
י"ב בתשרי תשפ"ז

|    |                                     |    |
|----|-------------------------------------|----|
| 01 | השאלה והתשובה                       | 3  |
| 02 | עשר נקודות להתמצאות                 | 4  |
| 03 | לשאל — ולהציג תמונה שלמה            | 4  |
| 04 | מה מגביל הרמ"א?                     | 5  |
| 05 | למה כוונה טובה אינה מספיקה תמיד     | 5  |
| 06 | הוראה בעל־פה והחריגים               | 6  |
| 07 | האם הרב חייב לפנות לשמעון?          | 6  |
| 08 | מקרים שמחדדים את הגבול              | 7  |
| 09 | התשובה שאפשר לקחת מן הבירור         | 8  |
| 10 | שאלת המחקר, ההיקף ודרגות הוודאות    | 8  |
| 11 | מהלך R1: שלוש תשובות ושתי הכללות    | 9  |
| 12 | תכנון R2 והמסלול העצמאי             | 10 |
| 13 | לשונות היסוד — מקור, הקשר וגבול     | 10 |
| 14 | ריב"ש קעט: מי פנה ומתי              | 13 |
| 15 | ריב"ש קעה: מבחן הכנות בתוך סכסוך חי | 14 |
| 16 | הציר המקל: מה הושג ומה טרם הושג     | 14 |
| 17 | דעתי או דעתו: תיקון שנפתח מחדש      | 15 |
| 18 | פתחי תשובה כמפת הבחנות              | 16 |
| 19 | לשון הרע, עצה ועשיית דין עצמית      | 17 |
| 20 | מדרג החובה ומבחני עמידות            | 18 |
| 21 | טבלת השיטות — ללא הכרעה מלאכותית    | 19 |
| 22 | פנקס הטענות וכל התיקונים            | 20 |
| 23 | הערכת הדוחות ומסלול התפתחותם        | 28 |
| 24 | הכרעת הסגירה ובדיקות המשך           | 30 |
| 25 | פנקס מקורות ודרגות אימות            | 31 |
| 27 | מפתח הטענות וגבולות הארכיון         | 33 |

ראובן רוצה לנהוג ביושר. יש בינו לבין שמעון מחלוקת על כסף, והוא בא לרב: האם עליי לשלם, להחזיר או להמתין? הרב שומע תיאור מסודר, אבל שמעון אינו בחדר. האם אפשר להשיב לראובן על פי דבריו, או שחובה להשתדל לשמוע גם את שמעון?

זו השאלה שעליה בנויה החוברת. מדובר ברב שאינו דייך בסכסוך ואינו עתיד לדון בו. ייתכן שהצדדים יגיעו לבית דין אחר. השאלה כוללת בעיקר הדרכה אישית בעל-פה, ולא רק בקשה לפסק כתוב.

**התשובה העיקרית:** מותר לפנות לרב כדי לברר כיצד לנהוג בממון. היתר הפנייה של השואל אינו קובע מעצמו מה רשאי הרב להשיב; גבולות המענה מתבארים בסעיפים 04–06. אך ההיתר לשמוע את הפנייה אינו היתר אוטומטי להכריע בסכסוך על יסוד גרסה אחת. הרמ"א מגביל במפורש כתיבת פסק או חוות דעת לצד אחד, גם בנוסח מותנה. לצד ההגבלה קיימים מסלולי הוראה וחרגים, והיקפם אינו אחיד בכל המקורות. חובה כללית שכל רב מייעץ חייב בעצמו לפנות לצד השני לא הוכחה בבירור שלפנינו.

ההבחנה החשובה: הצורך בבירור לפני הכרעה אינו זהה לחובה של הרב לקבל עליו את ניהול הסכסוך. הוא יכול להסביר את הדין, לברר מה חסר, להימנע מהכרעה או להפנות לבירור מתאים. אילו מן האפשרויות מותרות במקרה מסוים — זו עצמה שאלה הלכתית, ולא עניין הנפתר בכותרת "אני רק מתייעץ".

בית מדרש ישיבה AI משמש כאן מסגרת ללימוד, להשוואת מקורות ולביקורת הדדית בסיוע בינה מלאכותית, בהובלה אנושית. העבודה נעשית תחת פיקוח רבני. החוברת עוסקת בבירור כללי ולא בפסיקה בסכסוך מסוים. מהדורת הקורא עומדת לעצמה; מהדורת המחקר המקבילה מפרטת את הראיות, הסבבים, הביקורות והחוסרים.

## 02 • עשר נקודות להתמצאות

1. מותר וחשוב לשאול כיצד לנהוג ביושר בממון.
2. שמיעת השואל והכרעת הסכסוך הן פעולות שונות.
3. גם רב שאינו ד"ין כפוף להגבלות במתן חוות דעת.
4. "אם העובדות נכונות" אינו היתר אוטומטי לכתב.
5. אין להסיק מלשון "יכתוב" שכל מענה בעל־פה מותר.
6. בקשה כנה להימנע מגזל חשובה, אך אינה מבררת לבדה את העובדות.
7. אין כלל ממצה של "לחייב את השואל מותר, לפטור אותו אסור".
8. קיימים חריגים למניעת קלקול, מחלוקת ועושק.
9. צורך בבירור אינו מוכיח שהרב עצמו חייב ליזום אותו.
10. מחלוקת מוגדרת וגבול ראייה ברורים הם תוצאה של בירור, לא כישלוננו.

## 03 • לשאול — ולהציג תמונה שלמה

המשנה ברורה, בהלכות ערב יום הכיפורים, מפנה אדם שבידו ממון שיש לחברו תביעה עליו אל רב ומורה צדק — חכם המורה כיצד לנהוג על פי ההלכה. עליו למסור את העניין בשלמות ובאמת ולשאול כיצד להתנהג. מקור הדברים בחיי אדם, חלק ב', כלל קמד סעיף ו'. האזהרה שלא לסמוך על "הוראתו" מתייחסת להוראת האדם לעצמו; בחיי אדם מפורש שעליו לשאול מורה צדק שיורה לו את הדרך על פי התורה. [S07]

מכאן שיש מקום ממשי לשאלה אישית בענייני ממון. אין צורך להפוך כל בירור ראשוני להליך משפטי. אבל המקור פונה לשואל: הוא אינו קובע שכל תיאור חד־צדדי מספיק לרב לצורך כל תשובה. אדם יכול להיות ישר ועדיין לא לדעת איזה פרט חשוב.

לכן כדאי להביא גם עובדות שאינן נוחות לשואל, מסמכים מלאים, ומה שידוע לו על גרסת חברו; ולהבדיל בין מה שראה, מה ששמע ומה שהוא מסיק. זו הדרכה להבאת השאלה באופן מועיל, לא רשימת תנאים חדשה המתיימרת להחליף את דיני ההוראה.

בחושן משפט יז, ה, לאחר דין הדיין השומע צד אחד, הרמ"א מדבר גם על "שום חכם". הוא מגביל כתיבת פסק וגם כתיבת "דעתו בלא פסק" לבעל־דין קודם שמיעת דברי שניהם. הוא כולל גם כתיבה "בדרך א"כ" — כלומר, תשובה המותנית בכך שהעניין כפי שתואר. [S01]

שני טעמים נזכרים: השואל עלול ללמוד מן התשובה כיצד לשנות את טענותיו; והצד השני עשוי להציג תמונה אחרת, שתחייב את החכם לחזור בו. לכן שינוי הכותרת מ"פסק" ל"חוות דעת", או הוספת הסתייגות, אינם מסלקים מעצמם את ההגבלה.

חשוב לשמור גם על גבול הראייה: לשון הרמ"א כאן היא "יכתוב". שאלת המענה בעל־פה נידונה באחרונים ואינה נפתרת במילה אחת. אין להרחיב אוטומטית כל דין של כתב לכל שיחה; ואין להסיק שכל שיחה מותרת.

הריב"ש קעט ממחיש את החשש: תחילה חשב שהפונה מברר את הדין לאחר שמיעת הצדדים, והשיב בתנאי. לאחר שנודע שהפונה עצמו בעל־דבר ונמסרה גרסה אחרת, השווה בין הגרסאות והשיב גם לשני. אין בהמשך היתר ראשוני גורף להשיב לצד אחד. [S03]

## 05 • למה כוונה טובה אינה מספיקה תמיד

בריב"ש קעה יש מקרה קרוב במיוחד: השואל אומר שאם הדין מחייב להשיב כסף שכבר קיבל, ישיבנו, מפני שאינו רוצה בגזל. ובכל זאת, לאחר שהתברר שיש מחלוקת בתיאור המעשה, הריב"ש לא הסתפק בפנייה הראשונית; הוא דרש בירור נוסף. [S02]

המקרה אינו מוכיח שאסור תמיד לענות לאדם ישר. הוא מוכיח דבר מדויק יותר: הצהרה "אני רוצה לדעת את האמת" אינה הופכת סיפור שנוי במחלוקת לעובדה מבוררת. לכן גם "האם מותר לי לעכב את התשלום?" עשויה להיות בקשה להכרעה בלב הסכסוך.

מן הצד האחר, במקורות שנבדקו לא נמצא כלל שלפיו הרב רשאי רק לחייב את השואל ולעולם אינו רשאי לברר פטור. גם ממונו של השואל ראוי להגנה. הוראה שהדין מחייב תשלום שונה מהצעת ויתור או פשרה מרצון. השאלה היא על יסוד מה ובאיזו מסגרת מורים, ולא רק מי מרוויח מן התוצאה.

## 06 • הוראה בעל־פה והחריגים

פתחי תשובה יז ס"ק יא מרכז כמה הבחנות: שאלה על דין שאינו תלוי בטענות, תשובה קצרה בעל־פה, צורך מצווה ושואל שהחכם מכיר את כנותו. הוא מביא גם הסתייגויות מן ההקלות. אין לקרוא את הרשימה כאילו כל מחבר הסכים לכל היתר. [S04]

השבות יעקב חושש שגם תשובה בעל־פה עלולה להביא את השואל להשתמט מדין תורה לאחר שיבין שלא יזכה בו, במיוחד במקום שאין כוח לכפות התדיינות. החשש אינו רק מסמך שאפשר להראות לאחרים. [S05]

ערוך השולחן מציב הגבלה רחבה, אך מוסיף שכאשר החכם רואה שהימנעות ממענה תביא לקלקול, למחלוקת או להותרת עשוק בידי עושקו, יש מצווה להשיב בכוונה לשמים. אין בסעיף הגבלה מפורשת של החריג לבעל־פה בלבד או להוראה זמנית בלבד. אך עצם אמירת השואל שהוא עשוק אינה מוכיחה שהמקרה המתואר בסעיף התקיים. [S06]

הבירור אינו מסתיים אפוא בהיתר גורף או באיסור על כל עצה. יש לבחון את סוג השאלה, מצב בירור העובדות, מטרת התשובה והחשש שתשמש כלי בסכסוך. זהו סיכום פרשני של מערכת המקורות, לא ציטוט של מבחן אחד מפוסק אחד.

גם הכיוון המקל ראוי להיכרות: במובאות מהרשד"ם יו"ד קנג נבדלת הוראה דרך שאלה מדיינות; הרשב"ש רל מתאר תשובה מותנית שבירורה ויישומה בידי דייני המקום. כנסת הגדולה אות יט מובא בין המקילים, אך מסקנתו בגוף הספר לא אומתה. אלה מובאות, ולא קריאה עצמאית בספרים. באר עשק מתיר, כפי שהובא באחרונים, את קוצר הדין בעל־פה; השבות יעקב מסתייג מכך בנסיבות שתיאר. אין לצרף את ההיתרים למבחן אחד שכל המחברים הסכימו לו. [S09; S10; S11; S13]

## 07 • האם הרב חייב לפנות לשמעון?

לאחר בירור גבולות המענה לראובן, עולה השאלה: האם הרב חייב גם ליוזם פנייה לשמעון?

במקורות שנבדקו לא הוכחה חובה עצמאית כללית שכל רב מייעץ ייזום פנייה לשמעון. אין להפוך את המשפט הזה לקביעה שמעולם לא תיתכן חובה לברר או לפעול. ערוך השולחן עצמו מכיר במצבים המחייבים מענה. [S06]

הדבר המבוסס יותר הוא גבול ההכרעה: במקום שנדרשת תמונה של שני הצדדים, אין להציג הכרעה כאילו התמונה כבר התבררה. מכאן מסתברת האפשרות שהרב יימנע מהכרעה ויפנה לבירור מתאים, בלי לקבל עליו לנהל את הסכסוך. זו מסקנה מן המקורות, ולא סעיף מפורש הפוטר כל רב מכל יוזמה.

גם אופן הבירור אינו בהכרח אחיד. בריב"ש קעה מוזכרת שאלה המסודרת בידי דיין שכבר שמע את הצדדים; בחושן משפט יג, ג הרמ"א מתיר טענות בכתב בהסכמת שניהם. אין מכאן היתר להסתפק במכתב של צד אחד, אבל גם אין בסיס לדרישה גורפת שכל חכם משיב חייב לפגוש אישית את שניהם יחד. [S08 ;S02]

אם שמעון אינו משיב לפניית רב פרטי, אין לראות בכך כשלעצמו הודאה. סירוב לשיחה פרטית וסירוב להזמנה תקפה של בית דין אינם אותו דבר.

## 08 • מקרים שמחדדים את הגבול

**כסף שכבר נמצא ביד השואל.** מותר להביא לרב ספק אמיתי אם צריך להשיבו. אין להבטיח מראש שכל תשובה תינתן בלי בירור נוסף; ריב"ש קעה מדגים בדיוק את המתח הזה.

**עיכוב שכר בגלל הפרה נטענת.** כאן ייתכן שהתשובה תלויה בעצם ההפרה ובטענות האחר. ניסוח בגוף ראשון אינו מסלק את הצורך בבירור. בשכר עבודה יש לבדוק גם את מועד החיוב ואת דיני הלנת השכר בחו"מ שלט, ולא לראות בעיכוב פעולה ניטרלית. ההבחנה שאין כל עיכוב זהה להוצאת ממון אינה היתר לקיזוז או לעיכוב על סמך טענה בלתי מבוררת. דיני השכר כוללים תנאים ופרטים, ואינם מוכרעים בחוברת זו. [S08]

**מכתב חתום להציג לצד השני.** זהו מקרה מובהק לחששות הרמ"א. תנאי בדבר אמיתות הסיפור אינו היתר אוטומטי.

**שאלה עיונית או עובדות מוסכמות.** פוחת הצורך לברר גרסאות מתחרות; עדיין צריך לוודא שהשאלה אכן אינה תלויה בטענה נוספת. פתחי תשובה מביא מקרה של שאלה משפטית שאינה תלויה בטענות. [S04]

**תפיסה וקניזוז.** אין להסיק משמועה ששמעון חייב, ואין לתת היתר גורף לתפוס. מנגד, חושן משפט ד מכיר בעשיית דין עצמית בתנאים ובמחלוקות, ולכן אין לומר שכל פעולה מחייבת תמיד פסק קודם. החוברת אינה מבררת את כל תנאי התפיסה. [S08]

**חשש לעושק או נזק.** אפשר שיש מקום למענה ואף חובה בו, אך יש לבחון מה החכם באמת יודע. אין להפוך בקשת עזרה להוכחה שהאחר אשם. [S06]

## 09 • התשובה שאפשר לקחת מן הבירור

אפשר לשאול רב כיצד לנהוג בסכסוך ממוני, וראוי למסור את התמונה ביושר ובשלמות. אך אין לצפות שהרב יאשר את עמדת השואל רק מפני שהוא רבו או מפני שאינו עתיד לשמש דיין.

לפי הרמ"א, כתיבת פסק או חוות דעת במתכונת המתוארת בחושן משפט יז, ה מוגבלת גם כשהיא מותנית. באשר להוראה אישית בעל-פה, יש לדון בהבחנות ובהסתייגויות שבאחרונים; אין כלל מוסכם של היתר מוחלט או איסור מוחלט.

אין לפנינו הוכחה לחובה כללית שהרב עצמו ייזום קשר עם שמעון. יש לפנינו בסיס ברור לכך שאין להכריע מעבר למה שהתברר, ולכך שאפשר להפנות לבירור מתאים. ההבחנה הזאת משאירה פתוחה את דלת ההוראה, בלי להפוך התייעצות חד-צדדית לתחליף אוטומטי לבירור הסכסוך.

לעיון בהבדלי השיטות, בחילופי הנוסח ובסברות שנדחו, ראו את מהדורת המחקר.

## 10 • שאלת המחקר, ההיקף ודרגות הוודאות

נוסח השאלה המקורית: "כאשר ראובן בא לרב לשאול מה עליו לעשות בקשר לסיכסוך של ממון בינו לבין שמעון, האם על הרב לשמוע רק את הצד שלו, ולפי זה 'לפסוק' לו מה לעשות. או שמחוייב להשתדל לשמוע גם את הצד השני?" השואל החריג דיין העשוי לדון בעתיד וביקש בעיקר מקור ישיר.

המחקר אינו עוסק רק בהיתר להקשיב. הוא מפריד בין שמיעה, קבלת הדברים כאמת, הסבר דין, עצה, הוראה אישית, מסמך לשימוש בסכסוך ופסק. כל אחת מן הפעולות עשויה לעורר שאלה אחרת. כמו כן, שלילת הלאו המיוחד לדיין אינה שוללת איסור אחר; ומצד שני, אין להעתיק לרב מייעץ את כל סדרי בית הדין בלי ראייה.

מזהי המקורות S18-S01 קבועים. V מציין קטע שנקרא ישירות בתעתיק בהפקה זו; אין הוא מעיד על בדיקת צילום. Q מציין מובאה במקור שנקרא או בדוח שסופק, והמקור המקורי לא נפתח; מצוין באיזה מהם. U מציין הפניה שלא אומתה. מסקנה מסומנת בנפרד: מפורשת, הסקה, מחלוקת או לא הוכרע. מספור הסבבים הוא מספור החקירה שנמסרה, לא תאריך שהומצא.

החוברת היא מהדורה אנליטית מורחבת של כל מהלכי הבירור הזמינים. היא אינה צילום מילולי של השיחה. כפילויות רבות בהודעת המסירה אוחדו, אך טענות סותרות ותיקונים לא נמחקו. בפרט, אין להציג סימון V של מודל אחר כאילו העורך פתח בעצמו את אותו מקור.

## 11 • מהלך R1: שלוש תשובות ושתי הכללות

בתשובה הראשונה של ChatGPT הוצבו שלושה עוגנים: הרמ"א והריב"ש להגבלת תשובת חכם; כנסת הגדולה להפרשה מאיסור; והרשב"ש למענה מותנה. יתרונה היה אי-הסתפקות בהחרגת הדיין. חולשתה: חלק מן המקורות נקראו רק באמצעות מאמרים, והגבול בין בירור חובת השואל להכרעה בסכסוך נשאר כללי.

גרוק R1 פתח בכך שאין חובה מדינא לשמוע את השני, אלא בעיקר מנהג ומידת חסידות. הוא הביא מהרשד"ם, כנסת הגדולה וחריגי ערוך השולחן. ההצעה להסתפק בהסתייגות "לפי הנתונים" הייתה רחבה מלשון הרמ"א שהביא בעצמו. מצד אחר, עצם הפנייתו לשיטה המתארת הימנעות כמידת חסידות הייתה תרומה אמיתית למחקר, ולא טעות שיש למחוק.

קלוד R1 הביא בהרחבה את הרמ"א, את עורכי הדיינים ואת דיני לשון הרע. הוא הוסיף חיפוש חב"די שלא הוליד מקור ישיר. הכשל העיקרי היה ההסקה שהרמ"א מתיר תשובה מותנית, לאחר שהובא נוסחו המגביל אותה; וכן ההרחבה ממקור העוסק בקול ובסימנים לאיסור גורף על כל עשיית דין עצמית.

סיכום הביניים לא הכריע לפי רוב המודלים. הוא דרש אימות ממוקד: כנסת הגדולה טו ויט; מהרשד"ם יו"ד קנג; רשב"ש רל; פתחי תשובה והשבות יעקב. נוספה הפניית המשנה ברורה תרו, ונקבע שהמשפט "מה עליי לעשות" אינו יוצר קטגוריה מותרת מעצמו. החידוש המתודי היה המעבר מהשוואת תשובות להשוואת ראיות.

## 12 • תכנון R2 והמסלול העצמאי

בחומר שנמסר מופיעות שתי משפחות של פרומפטים ל-R2 וחזרות עליהן. לגרוק הוטל לרכז שיטות ולאמת גוף מקורות; לקלוד לבקר ייחוסים והסקות; לג'מינאי לבחון באופן עצמאי את גבולות ההכרעה; ולגרוק בוט לאתר ולבחון מקורות במסלול נפרד. בגרסה המאוחרת המסלול העצמאי קיבל את השאלה ומפת המקורות בלי מסקנות האחרים. זו עצמאות פרשנית יחסית, לא מחקר עיוור לגמרי.

הפרומפטים דרשו להבחין בין כתב לפה, תשובה קצרה למנומקת, שאלה מופשטת לסכסוך חי, עובדות מוסכמות לטענות שנויות במחלוקת, ובין בירור החובה לבין מתן אמצעי פעולה נגד האחר. הם דרשו לבדוק גם את המשך הריב"ש, את "דעתי/דעתו" ואת גבולות הראיה ממשנה ברורה.

מבחני היישום היו: השבת כסף; עיכוב תשלום; מסמך מותנה; מענה קצר בעל-פה; תפיסה על שמועה לעומת ידיעה אישית; נזק או עושק; ושאלה אנונימית על ריב קיים. בגרסה מורחבת נוספו סירוב הצד השני, טענות בכתב ומסמכים. כל אלה נידונים בחוברת זו.

נאסרה על המבקרים הכרעה לפי הסכמת מודלים, הוצאת מסקנה מריבוי הפניות משניות, הצגת תוצאת חיפוש כקריאת ספר, והמצאת סריקות או צוות. גרוק דיווח שהסתייע בצוות; דיווח זה נשמר כהצהרתו בלבד. בהפקה זו לא נבדקו יומני כליו של אותו צוות ולא אומצו כראיה עצמאית.

## 13 • לשונות היסוד — מקור, הקשר וגבול

הקטעים להלן מובאים מן התעתיקים שנקראו. הם יחידות נבחרות, ולא העתקת התשובות ההלכתיות הארוכות בשלמותן. סימני ההשמטה גלויים; פרשנות העורך נכתבת מחוץ לציטוט. החיבורים הקדומים הם מקורות היסוד, ולא דוחות המודלים.

"ולא יכתוב שום חכם פסק לאחד מבעלי הדין בדרך א"כ או שיכתוב לו דעתו בלא פסק כל זמן שלא שמע דברי שניהם, שמא מתוך דבריו ילמדו לשקר, גם משום שאח"כ יטעון השני בדרך אחר ויצטרך לכתוב להיפך ואיכא זילותא לחכם".

זו יחידת ההגבלה על החכם מתוך חו"מ יז, ה. היא אינה מצטמצמת לדיין. תחילת ההגהה עוסקת בדיין אפשרי, ואין לערבב את שתי היחידות. שני החששות מסבירים מדוע שינוי הכותרת או התניה אינם מספיקים. [S01]

### הריב"ש קעה: חלופה של שאלה מבוררת

"אחר שיש מחלוקת בענין אין ראוי להשיב לאחד מן הכתות בזולת שמוע טענות הכת שכנגדה אלא א"כ תבא השאלה מן היושב על המשפט אשר שמע טענות שתי הכתות ומסדר בשאלה טענות שתיהן".

המשך הקטע מגביל תשובה מותנית לבעל הריב ומזכיר אישור המעשה בחתימת גדולי הקהל. בהמשך השאלה נאמר:

"ואם הדין נותן להשיב להם שכר כל אותו זמן שבטלו בניהם תשיב להם כי אין רצונך בגזל וחמס".

המשפט השני הוא תיאור בקשת השואל בלשון הריב"ש, לא פסק שהכסף אכן צריך לחזור. יחד הם מדגימים כנות שאינה מיתרת בירור. [S02]

### הריב"ש קעט: הפתיחה וההמשך יחד

"ולו ידעתי שהוא בעל דבר לא הייתי משיב לו".  
"וכמו שהשבתי אליו כפי טענותיו כן אשיב לך כפי טענותיך".

בין המשפטים עומד תיאור מפורט של השינוי בידע החכם. השמטתו יוצרת סתירה מדומה או היתר רחב מדי. ניתוח הרצף מובא ביחידה המוקדשת לתשובה. [S03]

”אין לשום חכם להשיב לשואל בדיני ממונות אם לא כשהשואל הוא דין אבל לבע”ד או לקרובו ואוהבו של בע”ד אין להשיב ואפילו אם רוצה החכם להשיב הדין לא בהחלטה אלא ששייב אם הדבר כן הדין כך ואם הדבר כן הדין כך ג”כ אסור [...] אבל אם החכם רואה שבהעדר תשובתו יתהווה קילקול מזה כגון שהשואל רוצה לנתק קישורי תנאים ואם לא ישיב לו לאיסור ינתק הק”ת וכיוצא בזה או אם לא ישיב יצמח מזה מחלוקת או שבתשובתו יציל עשוק מיד עושקו מצוה להשיב כיון שכוונתו לשמים”.

הושמטו כאן הטעמים שבאמצע בלבד: חשש לימוד שקר וזילותא. אין להכניס לתוך הציטוט דרישת פה, זמניות או נזק בלתי הפיך. [S06]

### חיי אדם: מי אינו סומך על הוראת עצמו

”ועכ”פ יסדר לפני הרב ומו”ץ הענין בשלמות ובאמת בלא שקר, דא”כ אינו אלא כגונב דעת העליון, וישאל היאך ינהג. כללו של דבר כל דבר שבממון לא יסמוך על הוראתו כי היצה”ר יש לו התירים הרבה, כי אם ישאל למו”ץ שיורה לו הדרך ע”פ דרכי התורה, כדי שלא ישאר בידו ממון חברו בעול”.

זו הסיפא הרלוונטית של סעיף ו. ראשו מדבר בממון שיש לחברו תביעה עליו ובהודעה לחבר. הבירור האישי מוכר, אך אין פירוט של כל חובות המורה. [S07]

### השבות יעקב: החשש שמעבר לכתב

”וכ”ש בדורות הללו שאין ידינו תקיפה לכוף לדון בדיני ישראל יש לחוש דאם יאמר לו הדין אפי” בעל פה ויראה שלא יזכה בדינינו ישמט עצמו מד”ת לכן הירא וחרד ימנע עצמו שלא להשיב כלל לשואל לבדו ודומיה לו תהלה”.

הקטע נלקח מסיום התעתיק. נוסח דעתי/דעתו שלפניו אינו מוכרע כאן. החשש בסיום אינו תלוי רק במכתב חתום, אך גם אין לכנות את לשונו בלי בירור ”לאו מן התורה”. [S05]

### הרשב”ש רל — מובאה, לא גוף הספר

”והם אינם גוזרים שהדין כך הוא, אבל אומרים אם הענין כך הדין הוא כך וכך, ודייני המקום יראו אם השאלה אמת”.

Q: מובא במאמר הרב משה פרקוביץ שזוהה בפנקס המקורות. הציטוט מראה הן את מסלול המענה והן את הבירור המקומי; גוף הרשב"ש לא נפתח. [S11]

## מהרשד"ם יו"ד קנג — מובאה, לא גוף הספר

”אלא שמ”מ כשהוא על ענין ממון שבין אדם לחברו יש בו מדת חסידות שלא להשיב וטעם גדול יש בדבר”.

Q: באותה מובאה נבדלת שאלה לחכם מן האיסור על דיין מקובל. ההקשר המלא בגוף התשובה לא אומת, ואין להרחיב מכאן לכל פעולה חד-צדדית. [S09]

## 14 • ריב”ש קעט: מי פנה ומתי

הפתיחה לבדה עלולה להטעות. בריב”ש קעט נידון ריב הנוגע למכירת בתים, זכויות אלמנה ויורשיה ותנאים במכר. ר’ מכלוף בן חנין פנה תחילה והציג את המקרה כאילו הריב בין אחרים. הריב”ש, שידע שהוא ממונה בקהל, חשב שהדין בא לפניו וששמע את הצדדים. הוא אף הבחין שהשאלה נוטה לטובת היורש, אך סבר שמדובר באוהב או מקורב ולא בבעל-דבר עצמו. [S03]

לאחר שהגיעה פנייה נוספת, התבררו הבדלים מהותיים: כיצד נקנו הבתים, מה היו התנאים, האם נתקבלו ברצון, וכיצד נקרעה הצוואה. על רקע זה הוא אומר שלא היה משיב אילו ידע שהפונה הראשון הוא בעל-דבר, ומזכיר הן שינוי תמונת המעשה והן לימוד טענות.

בהמשך הוא שולח לשואל השני את תשובתו הראשונה כדי שיוכל לראות את ההבדלים, ומשיב גם לו לפי טענותיו. אין להתעלם מן המענה המאוחר, אך הוא אינו הוכחה פשוטה להיתר ראשוני לכל צד: בשלב זה כבר הכיר החכם שתי גרסאות סותרות והראה את ההבדל ביניהן.

גם אין להפוך את המעשה להוכחה שכל טענה בכתב פסולה. התשובה עצמה מתנהלת באמצעות שאלות ותשובות כתובות. ההבחנה היא בין חוות דעת שאינה מודעת לחד-צדדיות לבין בירור השוואתי; אין כאן תיאור מלא של הליך משפטי או היתר בלתי מוגבל לשמיעה נפרדת.

## 15 • ריב"ש קעה: מבחן הכנות בתוך סכסוך חי

ריב"ש קעה אינו רק נוסח מקביל לקעט. הוא מוסיף ראייה חשובה במיוחד לגבול ההיתר. מכתב ר' שמואל חלאיו הגיע בידי ר' משה בן צדק. כשקרא הריב"ש את המכתב בפניו, אמר השליח שלא כך היה המעשה ושהוא עצמו מבעלי הריב. בעקבות זאת נמנע הריב"ש ממענה עד לבירור, ומזכיר שאלה הבאה מן היושב על המשפט שכבר שמע וסידר טענות שתי הכתות, או חתימת שניים או שלושה מגדולי הקהל על המעשה. [S02]

בהמשך מפורט ריב על שכר לימוד ותנאים שהותנו. השואל מדגיש שאם הדין עמו, הכסף כבר בידו, ואם הדין מחייב להחזיר — יחזיר; אין רצונו בגזל. נמצא שמדובר גם בבירור כן המנוסח כחובת עצמו וגם בסכסוך שבו נמסרה גרסה מתחרה.

מכאן נדחה מבחן המבוסס על הצהרת הכנות בלבד. עם זאת, אין להסיק שהריב"ש מכחיש כל אפשרות להוראה אישית. הוא מתאר את דרך בירור השאלה המסוימת ואת חשש לימוד הטענות. ההתנגשות בין מטרת השואל לבין צורך הבירור היא לב הדיון, ולא סיבה למחוק אחד מהם.

הפרט הזה קיבל משקל קטן מדי בדוחות הקודמים. קלוד תרם את סימן קעה, אך ההמשך על הנכונות להשיב את הכסף מחייב לדייק עוד את מסקנתו: לא די לחלק בין "בעל ריב" לבין "שואל בכנות" כאילו אין חפיפה.

הערת ביקורת: נכונות להחזיר אם הדין יחייב אינה הודאה שכבר קיים חוב. גם בירור "מה עולה מן העובדות שאני מודה בהן" אינו זהה לפסק הנשען על הודאה תקפה בחיוב מוגדר. אין בתשובה שלפנינו בירור של כל דיני הודאת בעל-דין; אין להשתמש במושג זה כדי להחזיר בדלת אחורית את הכלל שנדחה, שלפיו כל הוראה מחייבת מותרת וכל הוראה פוטרת אסורה.

## 16 • הציר המקל: מה הושג ומה טרם הושג

שלוש הפניות עמדו במרכז הכיוון המקל: מהרשד"ם יו"ד קנג, כנסת הגדולה הגהות הטור יז טו ויט, ורשב"ש רל. אין להשוות את דרגת האימות שלהן לזו של הרמ"א שנפתח בגופו.

במובאת מהרשד"ם שנקראה במאמר "מתן חוות דעת לצד אחד" מובחנת הוראה בדרך שאלה מן האיסור על דיין, והימנעות בענייני ממון מתוארת כמידת חסידות. ההמשך על הפרשה מאיסור הובא בדוחות, אך לא אומת כאן בגוף התשובה. יש בסיס לכיוון, אך לא היתר כולל לכל מעשה על פי סיפור יחיד. [S09]

מובאת הרשב"ש מתארת תשובה מותנית, שבדיקת אמיתות שאלתה ויישומה נמסרים לדייני המקום. אין לצמצם אותה אוטומטית לתשובה שנשלחה מלכתחילה מדיין: במובאה נזכרים גם יחידים השואלים ומביאים תשובה לדיינים. מאידך, אין למחוק את שלב הבירור והיישום. [S11]

האם זו מחלוקת עם הרמ"א? יש מתח ממשי ביחס למסירת תשובה מותנית לבעל-דין, ואין לכפות יישוב. אך היקף החפיפה תלוי בנמען, שימוש התשובה ובירור מקומי. לפני ניסוח מחלוקת גורפת בכל סוג הוראה נדרשת קריאה ישירה מלאה של המקורות שלא הושגו.

לגבי כנסת הגדולה, מצב המקורות מחייב זהירות נוספת בגלל חילוף הנוסח המתואר ביחידה הבאה. אין להכתירו כמתיר גורף, וגם אין לייחס לו איסור סופי על סמך תעתיק מסופק.

זיהוי המאמר: הרב משה פרקוביץ, "מתן חוות דעת לצד אחד", אתר פסקי דין רבניים, רשומה 1998; נקרא שוב ב-23.9.2026. זהו מאמר אחר ממאמר הרב ישועה רטבי במצפה יריחו. מספר שורה בתצוגת מחשב אינו מראה מקום בתשובה המקורית. [S11; S09]

## 17 • דעתי או דעתו: תיקון שנפתח מחדש

ב-R2 גרוק וג'מינאי ייחסו לכנסת הגדולה הכרעה לאסור, על יסוד "אכן דעתו לאסור" במובאת השבות יעקב. בסיכום המאוחר של ChatGPT נטען שהנוסח הוא "דעתי", ולכן מדובר בדעת השבות יעקב עצמו. התיקון נשמע מכריע — אך בהפקה הנוכחית נפתחו שני תעתיקים ונמצא שאינם זהים.

בתעתיק פתחי תשובה יז ס"ק יא שנקרא כאן מופיע "אכן דעתי לאסור". בתעתיק שבות יעקב א, סד שנקרא כאן מופיע "אכן דעתו לאסור". גם מאמר משני מרחיב בסוגריים את "דעתו" לכנסת הגדולה. הסוגריים הם פירוש מחבר המאמר, לא נוסח עצמאי של כנסת הגדולה. [S10; S05; S04]

לא נבדק צילום דפוס המכריע בין התעתיקים. אין לקבוע שמדובר בשתי מסורות דפוס שונות; ייתכן שגיאת הקלדה או פענוח. הממצא הוא חילוף בין עדי הטקסט המקוונים שנקראו.

מה נשאר ברור? השבות יעקב עצמו מחמיר בהמשך וממליץ להימנע גם ממענה בעל־פה בנסיבותיו. מה אינו סגור? האם במשפט הנדון הוא מייחס איסור גם לכנסת הגדולה, ומה כנסת הגדולה פוסק בגופו. התיקון הנוכחי אינו חזרה להכרעה הקודמת, אלא החזרת הייחוס למעמד בלתי מוכרע.

זו דוגמה חשובה לכלל המחקר: תיקון של מודל אינו חסין מביקורת. יש לשמר את שלוש התחנות — הייחוס, התיקון והחילוף שנמצא — ולא להחליף את הארכיון בנוסח סופי נטול היסטוריה.

בדיקה חוזרת בעקבות ביקורת החוברות: שני דפים שונים באותו מאגר נפתחו שוב — פתחי תשובה/חושן משפט/יז ושבות יעקב/א/סד. בראשון מופיע "דעתי" ובשני "דעתו". עצם השתייכותם לאתר אחד אינה הופכת אותם לאותו דף. זהו פער בין תעתיקי חיבורים, לא הוכחת שני עדי דפוס עצמאיים. דוח המצטט אחרת אינו מכריע נגד הטקסט שנפתח, וייתכנו שגיאת תעתיק, קריאה או שינוי דף. צילום עדיין נדרש.

## 18 • פתחי תשובה כמפת הבחנות

ס"ק יא אינו רק מובאה מן השבות יעקב. בתחילתו מובאת תשובת הרמ"א קיב על שאלה בירושה שאינה תלויה בטענות אלא בבירור הדין. בהמשך מובא היתר באר עשק ק לתשובה קצרה בעל־פה, ולאחריו חשש השבות יעקב מפני השתמטות מדין תורה. אלו שתי עמדות, לא היתר אחד שהוסכם. [S05 ;S04]

עוד נידונים צורך בקביעת מקום הדין, צורך מצווה, והשבה למי שהחכם מכיר. במובאת מעיל צדקה נג מתואר תחילה פקפוק בהקלות, ולבסוף הנהגת חכמים ותיקים להשיב למי שבדוק להם ומבקש לדעת אם האמת עמו. אין למחוק את הפקפוק, ואין למחוק את ההנהגה. [S12]

הכרות עם יושרו של אדם יכולה להשפיע על חשש ניצול התשובה; אין היא שקולה לידיעת כל עובדות העסקה. זהו הסבר המיישב חלק מן המתח עם ריב"ש קעה, אך אין להציגו כציטוט מפורש מן המעיל צדקה.

גם שאלה שאינה תלויה בטענות דורשת הגדרה אמיתית. טענה שהעובדות "מוסכמות" שנמסרה רק מפי ראובן אינה בהכרח הסכמה מוכחת. לעומת זאת, כשיש תשתית מוסכמת אמיתית ושאלה משפטית בלבד, נחלש אחד החששות המרכזיים. אין צורך לשלול לימוד דין כדי לשמור על הגינות הבירור.

בפנקס המקורות נבדל  $V$  של הפתחי תשובה מ- $Q$  של הספרים שהוא מצטט. קריאת המובאה מאפשרת לנתח מה בעל הפתחי תשובה הביא; היא אינה בדיקה מלאה של ההקשר במקור הראשון.

## 19 • לשון הרע, עצה ועשיית דין עצמית

דיני לשון הרע מוסיפים הבחנה בין שמיעה לתועלת לבין קבלת גנותו של האחר כאמת. בדוחות הובאו חפץ חיים כלל וכלל וסעיף יב ובאר מים חיים. הם נשמרים כאן כמקורות בקרה שלא נפתחו מחדש בגופם בהפקה זו. אין להסתמך על סימון  $V$  בדוח חיצוני כאילו נעשתה בדיקה חדשה. [S15]

ההסקה שיש להימנע מחריצת אשמת שמעון מתוך סיפור ראובן מועילה. ההסקה שכל פעולה עצמית מחייבת פסק מוקדם אינה נובעת מכך. בשולחן ערוך חושן משפט ד מפורשת עשיית דין עצמית בתנאים, ובהגה מובאות דעות שונות על חפץ מסוים, חוב ותפיסה. [S08]

גם הניסוח "ידיעה אישית" דורש זהירות: ידיעה של השואל אינה ידיעה של הרב; וכן בירור בעלות אינו זהה להיתר כל אופן גבייה. אין להמיר את ההכללה האוסרת בהכללה מתירה.

לעניין עורכי הדין הובאו בדוחות פירושי אבות א, ח, כתובות נב ע"ב ופה ע"ב, ותשובות על עצת אמת לאדם שאינו דיין. אין כאן בירור מחודש מלא של הסוגיה. נשמר העיקר הרלוונטי: גם עצה נכונה יכולה ללמד שואל אילו טענות יועילו לו; היתר לעצת אמת אינו מבטל מעצמו את ההגבלה המסוימת על תשובת חכם. [S16]

מנגד, אין הצדקה להפוך כל הסבר דין ל"עורכי הדין". המחקר נשאר ממוקד במקור הישיר לסכסוך ממוני ולא בסקירה כוללת של מקצוע הייצוג, קבלת לשון הרע או כל דיני תפיסה.

יש להבחין בשש מדרגות: (א) מותר להקשיב; (ב) מותר להסביר דין; (ג) מותר לתת הוראה מותנית במסגרת מסוימת; (ד) אין להכריע בלי הבירור הנחוץ; (ה) חובה להשתדל לשמוע את השני; (ו) חובה שהרב עצמו ינהל את הבירור. ראייה למדרגה ד אינה הוכחה אוטומטית למדרגות ה-ו, והיעדר ראייה להן אינו שלילה מוחלטת שלהן.

**השבה כנה:** משנה ברורה וחיי אדם מצדיקים פנייה, וריב"ש קעה מונע הפיכת הכנות לתחליף לבירור. **עיכוב תשלום:** אין די בניסוח כחובת השואל; צריך לבדוק את טענת ההפרה. אין כאן פסק שכל עיכוב אסור או מותר. בשכר עבודה נדרשת גם בדיקת מועד התשלום ודיני הלנת שכר; הטענה לנזק אינה היתר אוטומטי לעיכוב. [S08] **מסמך להצגה:** הרמ"א הוא העוגן המגביל החזק ביותר, והסתייגות אינה היתר כשלעצמה.

**מענה קצר בעל-פה:** באר עשק במובאה מול השבות יעקב; אין הסכמה כוללת. **תפיסה:** שאלה נפרדת של בירור הזכות ודרך המימוש, שאין לפתור על יסוד שמועה. **קלקול ועושק:** ערוך השולחן מכיר בצורך במענה; היישום דורש הערכת החכם, ולא סיסמת חירום מפני השואל.

**שאלה אנונימית:** החלפת השמות אינה הופכת ריב חי ללימוד מופשט. **עובדות מוסכמות:** אם ההסכמה עצמה מבוררת, יש בסיס להבחנה משפטית; אם רק ראובן אומר כך, אין כאן תשתית מוסכמת מוכחת. **סירוב שמעון:** אין ראייה אוטומטית לצדקת ראובן. **תגובה כתובה:** עשויה לתרום לבירור; אין לאסור אותה תמיד או לראות בה תמיד תחליף מלא להליך מתאים.

תוצאות אלו הן יישומי המחקר, לא פסקי דין במקרים ממשיים. כל מבחן נועד לחשוף האם הכלל המוצע רחב מן המקור, ולא להחליף בדיקת חוזה, ראיות וסמכות במקרה קונקרטי.

## 21 • טבלת השיטות — ללא הכרעה מלאכותית

| מקור                     | המסגרת                    | מה ברור                       | גבול הבירור                                |
|--------------------------|---------------------------|-------------------------------|--------------------------------------------|
| רמ"א יז, ה               | כתב לבעל־דין              | גם התניה ודעה בלא פסק מוגבלות | פה לא מוכרע מן הלשון לבדה                  |
| ריב"ש קעה-קעט            | ריב וגרסאות               | נדרשת תמונה שאינה חד־צדדית    | רצף הפניות משנה את משמעות המענה            |
| מהרשד"ם קנג              | הוראה דרך שאלה            | כיוון מקל ומידת חסידות במובאה | Q; הקשר מלא לא נקרא                        |
| רשב"ש רל                 | תשובה מותנית ובירור מקומי | במובאה יש היתר ומצוות הוראה   | Q; אין למחוק תפקיד הדיינים                 |
| כנסת הגדולה, הגה"ט יז יט | במובאות בין המקילים       | קיימת הפניה להקלה             | Q/U; גוף האותיות לא נקרא ומסקנתו לא הוכרעה |
| באר עשק ק                | קוצר הדין בפה             | היתר המובא באחרונים           | Q; אינו מסקנת השבות יעקב                   |
| שבות יעקב א, סד          | חשש השתמטות               | הימנעות גם מפה בנסיבותיו      | לא להפוך אוטומטית לכל דרגת איסור           |
| ערוך השולחן יז, ח        | כלל וחריגים               | גם צורך במענה למניעת תקלה     | אין תנאי פה בלבד בטקסט                     |
| חיי אדם ומשנה ברורה      | חובת השואל                | לשואל בשלמות ובאמת            | אין פטור גורף לרב מבירור                   |

טבלה זו מתארת מסגרות, לא מחלקת את כל הפוסקים לשתי מחנות אחידים. שיטה מקילה בכתב לצורך בירור מקומי אינה בהכרח היתר לפעולה מיידית; שיטה מחמירה בעל־פה אינה בהכרח שלילה של כל הסבר כללי. גם סדר הזמן של החיבורים אינו תחליף להכרעה הלכתית.

## 22 • פנקס הטענות וכל התיקונים

### T01 • אין דיין — הכול מותר

גרוק R1; נבחן בכל R2

היעדר הלאו המסוים אינו מסלק את הגבלת "שום חכם" שברמ"א. נדחה כהכללה; נשמר כהבחנה בעצם השמיעה. S01.

### T02 • רק מידת חסידות

גרוק R1-R2

יש בסיס במובאת מהרשד"ם לכינוי זה במסגרת שלו. אין לייחסו לכל המקורות או להסיק שטעם של זילותא אינו דין. סיווג גורף נדחה; ייחוס נקודתי Q. S09.

### T03 • הסתייגות מכשירה

קלוד R1; גרוק R1

הרמ"א כולל "בדרך א"כ" ו"דעתו בלא פסק". לכן "לפי הנתונים" אינו פתרון אוטומטי. אין בכך שלילת תפקידה של התניה בתוך מסגרת מותרת אחרת. מפורש לגבי כתב. S01.

### T04 • שינוי כותרת המסמך

ChatGPT R1; ביקורת R2

"חוות דעת" במקום "פסק" אינו מוציא מן ההגבלה כשהתוכן הוא דעת החכם לצד אחד. התוכן והשימוש חשובים מן הכותרת. מפורש בעיקרו. S01.

### T05 • רק כתב אסור

אפשרות שהוצגה ב-R2; R1

המילה "יכתוב" מונעת הרחבה אוטומטית, אך השבות יעקב חושש גם לפה. אין להסיק היתר לכל שיחה משתיקת הרמ"א. מחלוקת והבדלי מסגרת. S05-S04.

## **T06 • מענה קצר ללא טעמים**

באר עשק במובאות R2

פתחי תשובה והשבות יעקב מביאים היתר לקוצר הדין בפה. השבות יעקב עצמו אינו מסתפק בו בנסיבות החשש להשתמטות. המקור המצוטט Q, המובאה V. S04-S05; S13.

## **T07 • הוראה שאינה מחייבת את שמעון**

קלוד R1; פרומפטי R2

היעדר כוח כפייה אינו מבטל לימוד טענות, לחץ באמצעות כתב או טעות בעובדות. נדחה כהיתר עצמאי; מועיל לתיאור ההבדל בין הוראה לפסק כופה. S01; S03.

## **T08 • חובתי שלי כקטגוריה**

כל R1; ביקורת ChatGPT

השאלה "האם אני חייב" עשויה להיות זהה ל"האם חברי זכאי". גוף ראשון אינו מבחן הלכתי. ההבחנה צריכה להיות מהותית, ותלויה גם בתשתית העובדתית. S02; S07.

## **T09 • כנות לבדה**

קלוד וגרוק R2; חידוד נוכחי

ריב"ש קעה מתאר נכונות להשבה ולמרות זאת מצריך בירור כשיש גרסה מתחרה. כנות רלוונטית אך אינה מספיקה בכל מקרה. זו תוספת מהותית לביקורת הקודמת. S02.

## **T10 • לחייב מותר, לפטור אסור**

גימינאי R2

אין בחיי אדם ובמשנה ברורה צמצום מפורש להוראה המחייבת את השואל בלבד. גם ממונו טעון הגנה. נדחה כמבחן ממצה, בלי להתיר כל פטור חד-צדדי. S07; S12.

## **T11 • הפרשה מאיסור מתירה הכול**

חשש בפרומפטי R2

כמעט כל מחלוקת ממונית ניתנת לניסוח כגזל. לכן הכותרת אינה מספיקה. גבול אחיד לכל הפוסקים לא הוכח; מסגרת ההיתר במהרשד"ם טעונה השלמת מקור. S09.

## **T12 • לא יסמוך על הוראתו**

קלוד R2; תוקן בסיכום המאוחר

הוראתו היא הוראת השואל לעצמו, לא הוראת הרב. ההמשך בחיי אדם מבהיר זאת. אין כאן איסור להסתמך על הרב שאליו הופנה. פירוש קלוד נדחה. S07.

## **T13 • מספור חיי אדם**

ג'מינאי R2

המקור שנקרא הוא חלק ב כלל קמד סעיף ו, לא סעיף ד. תיקון מראה מקום אינו מעיד שכל ההרחבות הפרשניות של ג'מינאי אומתו. S07.

## **T14 • המשנה ברורה פוטר מבירור**

אפשרות שנבחנה ב-R1-R2

המקור מכיר במסלול השאלה ומחייב מסירת אמת. אינו מפרט מתי הרב צריך לפנות לאחר. שתיקתו אינה פטור מפורש מכל בירור. הסקה רחבה נדחתה. S07.

## **T15 • ערוך השולחן כהמלצה בלבד**

גרוק R1 לעומת הסיכום

הסעיף נוקט הגבלה מפורשת גם לתשובה שאינה החלטית, ומוסיף חריגים. אין לקרוא רק את החריגים או רק את הכלל. אין צורך להמציא דרגת איסור שאינה נאמרת. S06.

## **T16 • חריג רק בעל־פה וזמני**

גימנאי R2

הגבלות אלה אינן כתובות בערוך השולחן יז, ח. גם "נזק בלתי הפיך" ו"דחיפות קיצונית" אינם תנאים מפורשים בו. נדחו כייחוס; אפשר להציע זהירות רק כהצעה נפרדת. S06.

## **T17 • די לומר שאני עשוק**

מבחן R2 משותף

ערוך השולחן מתאר מה שהחכם רואה. תלונה לבדה אינה הוכחת העושק. אין לקבוע מכאן רף ראיות מדויק שלא נכתב; הצורך בהערכת המצב הוא הסקה מבוססת. S06.

## **T18 • חובה ליזום קשר**

השאלה המקורית; כל הסבבים

לא נמצא מקור מפורש לחובה כללית של כל רב מייעץ. אין להפוך זאת להוכחה שאין חובה בשום מצב. מובחן מתנאי בירור לפני הכרעה. לא הוכרע ככלל שלילי מוחלט.

## **T19 • הרב חייב לנהל את הסכסוך**

גימנאי ופרומפטי R2

אין ראיה שהפנייה לבדה מטילה ניהול תיק. אפשרות להימנע ולהפנות היא הסקה סבירה; הטענה שרב פרטי חסר כל סמכות לברר בהסכמה רחבה מדי. S03–S01.

## **T20 • חייבים תמיד יחד**

גימנאי R2

אין להעתיק את לשון הריב"ש לכל צורת ייעוץ. קעה מאפשר שאלה מדיין שסידר את הטענות; קעט מתנהל בכתיבה. נדחתה דרישה גורפת למפגש אישי משותף של החכם. S03–S02.

## **T21 • טענות בכתב פסולות תמיד**

גימנאי R2

הרמ"א בחו"מ יג, ג מתיר כתיבה בהסכמת שני הצדדים. אין זה מקור להתיר כל בירור חד-צדדי במסמכים, אך די בו לסתור איסור מוחלט על כתב. S08.

## **T22 • סירוב שמעון הוא הודאה**

מבחן בפרומפט המאוחר

לא נמצא לכך בסיס. אין להשוות הימנעות משיחה פרטית לסירוב להזמנת בית דין כדין. אין לגזור היתר פעולה ממונית מעצם אי-המענה. יישום מסויג, לא הלכות סירוב מלאות.

## **T23 • אנונימיות מתירה**

קלוד R1-R2; כל הפרומפטים

שמות בדויים אינם משנים את מהות הריב. הריב"ש קעט מתאר הסתרת מעמד בעל-דבר. טענה שאנונימיות תמיד מסירה זילותא אינה מוכחת. S03.

## **T24 • ריב"ש סותר את עצמו**

חשש R1; ניתוח R2

הפתיחה וההמשך בקעט נאמרו בשלבי ידע שונים. המענה השני נכתב אחרי שנחשפו הבדלי הגרסאות. אין הכרח לסתירה, ואין הוכחה להיתר כללי. S03.

## **T25 • הרשב"ש משיב רק לדיין**

גרוק R2; חידוד נוכחי

המובאה כוללת יחידים המביאים תשובה לדיינים. לכן אין לצמצם את הנמען מלכתחילה לדיין, אף ששלב הבירור המקומי מהותי. גוף הרשב"ש לא נפתח; Q. S11.

## **T26 • כנסת הגדולה הכריע לאסור**

גרורק וג'מינאי R2

הייחוס נשען על "דעתו". התיקון ל"דעתי" נתקל כעת בחילוף תעתיקים. מסקנת המחבר לא הוכרעה; דרוש גוף אותיות טו ויט וצילום הנוסח. S04-S05; S10.

## **T27 • אפרושי מוגבל לתשלום בלבד**

ג'מינאי R2

צמצום זה לא הוכח מן המקורות שנקראו. מובאת "אי חייב או לא" והמעיל צדקה מחייבות לפחות זהירות לפני כלל כזה. אין בכך אימות היתר גורף. S09; S12.

## **T28 • עיכוב הוא הוצאה וגזל ודאי**

ג'מינאי R2

הכללה זו מניחה את תוצאת הסכסוך. מעמד מוחזק, קיזוז ותנאי העסקה אינם נפתרים מראש. נדחה; אין מכאן היתר מעשי לעכב. S08 כמקור בקרה. בשכר עבודה יש גם שאלה נפרדת של הלנת שכר; התיקון אינו היתר לעכב שכר או לקזז טענת נזק. [S08]

## **T29 • כל תפיסה טעונה פסק מוקדם**

קלוד R1; נבחן מחדש R2

ח"מ ד מכיר בעשיית דין עצמית בתנאים ובמחלוקות. ראייה מאיסור פעולה על חשד אינה מבטלת מסגרת זו. נדחה הכלל הגורף; נותר צורך לברר זכות ואופן מימוש. S08; S15.

## **T30 • ידיעה אישית מספיקה תמיד**

מבחי R2

גם אם השואל יודע, הרב לא בהכרח יודע; והיתר נטילת חפץ אינו היתר למשכון כל חוב. אין לדלג על תנאי ח"מ ד. הסקה מגבילה, לא הכרעה בכל דעות הסימן. S08.

### **T31 • עצת אמת מותרת תמיד**

קלוד R1; מקורות עורכי הדין

גם תשובת דין נכונה עשויה ללמד טענה שתנוצל. ההיתר לעצה אינו עוקף את הרמ"א. מנגד אין לאסור כל הסבר הלכה. ההבחנה מהותית, לא כלל מוסכם לכל עצה. S01; S16.

### **T32 • נגיעה עתידית עונה לשאלה**

קלוד R1-R2

הדיון במי שכבר חיווה דעתו ועלול להיחשב כנוגע נוגע לדיונות מאוחרת שהוחרגה. הוא רק רקע; אין להציגו כמקור הישיר לאיסור העצה עצמה. S01.

### **T33 • ש"ך ובאר היטב**

קלוד R2; תיקון מאוחר

בדף המשולב שנקרא: ש"ך ט עוסק בהקשר הקודם; ש"ך י מפנה לבאר שבע; באר היטב ו מביא מן הש"ך. אין לייחס לפי סמיכות באתר בלבד. S01.

### **T34 • באר שבע במקום באר עשק**

קלוד R2

אלה שני חיבורים שונים בהפניות שונות. באר עשק ק מובא לעניין קוצר הדין בפה; באר שבע מופיע בהפניית הש"ך. דמיון שמות אינו תיקון ביבליוגרפי. S01; S13-S14.

### **T35 • חוי"מ ב מבטל יו"ד קנג**

קלוד R2

הפניה של הש"ך למהרשד"ם בסוגיה אחת אינה מפריכה הפניה לתשובה אחרת. תחילת תשובה בסכסוך קהילות אינה הוכחה שאין בה דיון רלוונטי. S09 נשאר Q, לא נדחה.

### **T36 • מקור חב"די כללי**

קלוד R1

"ירא הוראה" ומכתב שלום בית אינם מקור ישיר לחובת רב בסכסוך ממון. לא אומתו מחדש ולא נכנסו לראיות. נשמר מסלול החיפוש ותוצאתו השלילית בלי להסיק שלא קיים מקור. S17.

## T37 • מקורות שלא אותרו אינם קיימים

רשימות קלוד R1

איי־איתור באגרות משה, מנחת יצחק, ציץ אליעזר, יביע אומר, שבט הלוי ומשנה הלכות אינו ממצא של היעדר. נשמר כחסר חיפוש בלבד; אין להוסיף מספר סימן מן הזיכרון. S18.

## T38 • הסכמת מודלים כראיה

כללי R2 והסיכום

כמה דוחות יכולים להעתיק אותה מובאה ואת אותה טעות. מספר מסכימים אינו מקור. דירוג הדוחות נפרד מהכרעת הסוגיה, ואין תווית V חיצונית נעשית אימות פנימי.

## T39 • סגירה מוחלטת

גימנאי R2

הכרזה שהכול מוסכם אינה מתיישבת עם רשימת המחלוקות והחוסרים שלו. אפשר לסגור תשובה עקרונית בלי לסגור כל ייחוס וגבול. נדחתה הנחרצות, לא עצם האפשרות לסיום המחקר.

## T40 • העורך פטור מתיקון

ביקורת עצמית במהדורה הנוכחית

גם ChatGPT הסתמך בתחילה על מובאות, ואחר כך הציג את דעתי כתיקון סופי מהר מדי. כעת נרשם חילוף העדים. אחריות העורך היא לשמר את הטעות ואת תיקונה, לא רק לבקר אחרים.

## T41 • נתונים מוסכמים באמת

פרומפטים; פתחי תשובה

שאלה משפטית שאינה תלויה בטענות מובחנת במובאת הרמ"א קיב. זה אינו היתר לקבל הצהרת צד אחד שהכול מוסכם, ולא הוכחה שאין שום טענה אפשרית אחרת. S04.

## T42 • המענה מחייב שמיעה אישית

סיכומי R2; תיקון מאוחר

ריב"ש קעה מכיר בשאלה מסודרת מן היושב על המשפט. לכן הצורך בתמונת שני הצדדים אינו בהכרח צורך בשמיעה ישירה של כל חכם נוסף. גבול ההסתמכות בכל מקרה לא פורט כאן. S02.

## 23 • הערכת הדוחות ומסלול התפתחותם

הציונים הם הערכה עריכתית של הדוחות שנמסרו, לא מדידה כללית של המודלים. אין גישה ליומני כלים חיצוניים; נבחנים הדיוק, השקיפות וההסקות בטקסט הזמין. סדר המדדים ומשקליהם: דיוק 15%; ייחוס והקשר 15%; הפרדת הוכחה והשערה 15%; גילוי מקורות 10%; אימות ושקיפות 10%; לוגיקה 10%; תיקון עקבי 10%; ביקורת עמיתים 5%; בהירות 5%; גבולות המסקנה 5%. חסר מסומן במקף והמשקל מנורמל, לא הופך לאפס. אין לדירוג כוח להכריע הלכה.

הציון מתייחס בעיקר לתוצר הסיום הזמין; הפסקאות מסבירות גם את הדרך מ-R1 ל-ChatGPT. R2 נכלל בהערכה עצמית מזוהה. לא ניתן ציון גבוה אוטומטי לדוח שמצהיר על יותר מקורות שנקראו, ולא ניתן ציון אפס למי שהודה בכישלון גישה.

| מדד • משקל          | Grok | Claude | Grok Bot | Gemini | *ChatGPT |
|---------------------|------|--------|----------|--------|----------|
| דיוק • 15%          | 7    | 6      | 7        | 4      | 8        |
| ייחוס והקשר • 15%   | 6    | 5      | 7        | 4      | 7        |
| הוכחה והשערה • 15%  | 7    | 7      | 8        | 3      | 8        |
| גילוי מקורות • 10%  | 8    | 8      | 8        | 6      | 8        |
| אימות ושקיפות • 10% | 8    | 8      | 8        | 4      | 8        |
| לוגיקה • 10%        | 7    | 7      | 7        | 4      | 8        |
| תיקון עקבי • 10%    | 7    | 6      | —        | —      | 7        |
| ביקורת עמיתים • 5%  | 7    | 8      | 7        | 5      | 8        |
| בהירות • 5%         | 8    | 7      | 7        | 8      | 8        |
| גבולות המסקנה • 5%  | 7    | 6      | 6        | 3      | 8        |

## Grok · 7.1/10

מסלולו עבר מפתיחה מקילה רחבה ב-R1 למפת שיטות מסויגת יותר ב-R2. הוא תרם את הציר המקל ואת ההבחנה בין כתב לפה, והודה ב-Q וב-U. חולשות הסיום: ייחוס כנסת הגדולה מתוך דעתו; הצגת אי-מציאת חיוב כ"מפורשת"; וצמצום הרשב"ש לחוות דעת לדיינים. הציון בשקיפות אינו מאמת את דיווחי הצוות.

## Claude · 6.7/10

הוסיף את ריב"ש קעה והציג בכנות מקורות שלא נפתחו. ביקורתו על ההתניה השתפרה לעומת R1. מנגד, פירוש הוראתו במשנה ברורה שגוי; ערבוב ש"ך ובאר היטב, באר שבע ובאר עשק והספק הלא מוצדק במהרשד"ם מחלישים את הייחוס. כמה יישומים מסומנים מפורשים אף שהם הסקות.

## Grok Bot · 7.3/10

הדוח העצמאי שנשמר בקישור תרם תשומת לב למכלול פתחי תשובה ולמעיל צדקה, ושמר על כמה גבולות אי-הוכחה. מסקנתו על כל מענה אופרטיבי מחמירה לעיתים יותר מן הניתוח; כינוי איסור הכתב "מוסכם" רחב מול הרשב"ש שהביא. אין די רצף מתועד למדוד חזרה מטעות, ולכן המדד חסר.

## Gemini · 4.3/10

הציג מסלול ברור והפנה לחיי אדם, אך רמת הביטחון חרגה מן הראיות. כלל חיוב/פטור, תנאים נוספים בערוך השולחן, שלילת כתב וישיבה נפרדת, ומסקנה מהעדר מקור — כולם דורשים תיקון מהותי. סימוני V/Q מעורבים ללא תיעוד מספיק אינם סוגרים את האימות. אין תגובת תיקון מאוחרת מתועדת, ולכן אין ציון במדד זה.

## ChatGPT · הערכה עצמית / 7.8/10 self-assessment

הסיכומים הפרידו היטב בין פנייה, הכרעה וחובת יוזמה ותיקנו הכללות מרכזיות. עם זאת, האימות הראשוני היה חלקי, ותיקון דעתי/דעתו הוצג בביטחון יתר עד בדיקת שני התעתיקים. במהדורה זו נוסף גם ההמשך בריב"ש קעה. הציון הוא הערכה עצמית של עבודת העריכה הזמינה, לא אישור חיצוני ולא דירוג ביצועי המודל בכלל.

אפשר לסגור את התשובה העקרונית: אין לאסור עצם פנייה לרב שאינו דיין; אין להתיר אוטומטית הכרעה חד-צדדית; התניה אינה פתרון גורף; והצורך בבירור אינו מוכיח חובה כללית של הרב עצמו ליזום קשר עם האחר.

אין לסגור את כל הייחוסים: גוף כנסת הגדולה טו ויט, מהרשד"ם יו"ד קנג, רשב"ש רל ומעיל צדקה נג עדיין לא נפתחו כאן במלואם. צילום שבות יעקב א, סד מול פתחי תשובה דרוש לבירור דעתי/דעתו. אלה חוסרים מזוהים, ולא קריאה לעוד סבב סקירות בלתי ממוקד.

המחקר יכול להסתיים במפת שיטות. אם מבקשים הכרעה מפורטת לפי פוסק מסוים, החסר עשוי להשפיע על ניסוח השיטה. הוא אינו מונע דחיית ההכללות שכבר נסתרו: הסתייגות תמיד מועילה; מותר רק לחייב את השואל; כל בירור חייב להיות במעמד משותף; והיעדר מקור הוא שלילה מוכחת.

בהפקה הנוכחית נוספו שתי בדיקות משמעותיות: ההמשך המפורש בריב"ש קעה על הנכונות להשיב כסף, והפער בין שני תעתיקים בדעתי/דעתו. משום כך מהדורה זו אינה רק הדפסה מעוצבת של הסיכום הקודם. היא גם אינה מקבלת את הכרזת ג'מינאי שהחקירה "סגורה ושלמה" בכל פרט.

הסבב הבא המצורף הוא סבב ביקורת החוברות: תחילה תוכן ומקורות, אחר כך הסברה ועיצוב. המבקרים נדרשים להציע תיקונים כתובים, לזהות עמוד ומקור, ולהימנע מעריכת קבצים עצמאית. המשתמש והעורך יחליטו אילו שינויים ליישם.

### ביקורת החוברות ומהדורה 2

דוחות ג'מינאי, קלוד, גרוק והמסלול העצמאי נבדקו מול הטקסט וה-PDF. התקבלו: הצגת הציר המקל בשמו בקורא; השלמת רצף ריב"ש קעט; פירוט "דעתו בלא פסק"; הקשר ערב יום הכיפורים; תיקון ניסוח גורף וניסוח ודאי מדי; זיהוי המאמר המשני; מובאות Q לשיטות המקילות; שורת כנסת הגדולה בטבלה; והבהרת עיכוב שכר.

לא התקבלו כעובדות: היפוך תוכן העניינים, היפוך עמודות טבלת השיטות, מספר עמוד ממורכז או אובדן גורף של מזהי T — התמונות שנבדקו מציגות אחרת. תוויות הקישורים אכן היו כלליות, אך היו מאחוריהן כתובות פעילות. נבדקו שוב גם גוף ש"ך ט-י ובאר היטב ו; אין להחליף בדיקת תוכן בבדיקה של הכותרות בלבד.

חילוף "דעתי/דעתו" נמצא שוב בשני דפים שונים באותו מאגר; אין מכאן שני עדי דפוס עצמאיים. הצעת ג'מינאי להכריע את כנסת הגדולה לקולא והצעת היתר כולל לחיוב על פי הודאה לא התקבלו בלא המקורות הדרושים. דיני הודאה אינם זהים להצהרת כנות. טבלת הציונים הוסבה למדדים בעלי שמות; ציוני R1/R2 עצמם לא שונו בגלל ביקורת זו. יומן ההחלטות המלא מצורף לחבילה.

## 25 • פנקס מקורות ודרגות אימות

### S01 • רמ"א ושו"ע, חו"מ יז, ה

V • שו"ע ורמ"א יז, ה נקראו בתעתיק. בבדיקת מהדורה 2 נקראו מחדש גם תוכן ש"ך ס"ק ט-י ובאר היטב ו המוצגים תחת סעיף ה: ש"ך ט דן בשמיעה ובנגיעה לאחר כתיבה; ש"ך י מפנה לבאר שבע קטו ע"ב; באר היטב ו מביא מן הש"ך. אין כאן אימות צילום או זיהוי סופי של הרשב"א.

### S02 • ריב"ש קעה

V • פתיחה ורצף המקרה עד בקשת השואל לדעת אם יחזיר את הכסף נקראו. ר' משה בן צדק מוסר גרסה מתחרה. דרישת אישור המעשה ושאלה מן היושב על המשפט מפורשות. לא נדרש כאן להכריע את כל דיני שכר המלמד שבהמשך התשובה.

### S03 • ריב"ש קעט

V • השאלה, פתיחת התשובה וההמשך עד ההשוואה והדיון בתנאים נקראו בתעתיק. רצף הידע חיוני. לא צילום. התשובה הראשונה מוזכרת שם כסימן קמה; לא נפתחה בנפרד.

### S04 • פתחי תשובה, חו"מ יז ס"ק יא

V • כל ס"ק יא נקרא בתעתיק. רמ"א קיב, באר עשק ק, מעיל צדקה נג, עבודת הגרשוני ושאר המצוטטים הם Q ביחס לגופם. בתעתיק זה הנוסח דעתי; אין להשתמש בו להכרעת נוסח השבות יעקב בלי בדיקת צילום.

### S05 • שבות יעקב א, סד

V • התשובה נקראה בתעתיק עד סיומה. ההקשר הוא איסור ריבית עם היבט ממוני. מובא באר עשק לקולא, ואחריו מסקנה מחמירה. בתעתיק זה דעתו; צילום דפוס לא הושג.

### S06 • ערוך השולחן, חו"מ יז, ח

V • סעיף ח כולו נקרא. הוא מדבר גם על קרוב ואוהב ועל תשובה שאינה החלטית. אין בו תנאי מפורש של פה בלבד, הוראה זמנית בלבד או נזק בלתי הפיך. הכלל והחריג נלמדים יחד.

### S07 • חיי אדם ב, קמד, ו; משנה ברורה תרו, א

V • חיי אדם סעיף ו ומשנה ברורה ס"ק א נקראו בתעתיקים. הפניה נוספת: משנה ברורה תרו. מקורם בהכנה ליום הכיפורים. אין בהם צמצום מפורש לכל תשובה המחייבת בלבד, או פטור מפורש לרב מכל בירור.

## **S08 • שו"ע ורמ"א, חו"מ ד; יג, ג**

V • הסעיף היחיד בסימן ד והגהותיו, וכן יג, ג ומפרשיו הרלוונטיים נקראו. קישור נוסף: שו"ע חו"מ יג, ג. אין זו פסיקה בכל מחלוקות התפיסה. מקור הכתיבה מתקן הפניה קודמת שגויה לז, ו. בדיקת השלמה במהדורה 2: נקראו גם סעיפי ח-י בחו"מ שלט, על מועד השכר ותנאי הלנתו; אין זו הכרעה בקיזוז נזק משכר. שו"ע חו"מ שלט

## **S09 • מהרשד"ם, יו"ד קנג**

Q • המובאה המסומנת במאמר כמהרשד"ם יו"ד קנג נקראה; גוף התשובה לא הושג. הכיוון הוא הבחנת הוראה מדיניות ומידת חסידות בממון. נוסח ההפרשה מאיסור נשען כאן על הדוחות שנמסרו, ולא אומת ישירות. המובאה נבדקה במאמר הרב משה פרקוביץ, "מתן חוות דעת לצד אחד", אתר פסקי דין רבניים, רשומה 1998; נקרא שוב ב־23.9.2026. תאריך פרסום אינו מצוין בדף.

## **S10 • כנסת הגדולה, חו"מ יז, הגהות הטור טו ויט**

Q/U • אזכור אות יט נבדק במובאות; גוף שתי האותיות ומספורן בדפוס לא נפתחו. אין להחליף בהגהות בית יוסף. ייחוס מסקנת המחבר לא הוכרע בגלל חילוף דעת/דעתו.

## **S11 • רשב"ש רל**

Q • מובאה ארוכה במאמר נקראה, לא גוף הספר. התניה ובדיקת דייני המקום הן חלק מהמסגרת. הרשב"ש אינו הרשב"א ואינו הריב"ש. אין להסיק מן המובאה רשות מיידית לכל פעולה ממונית עצמית. המובאה נבדקה במאמר הרב משה פרקוביץ, "מתן חוות דעת לצד אחד", אתר פסקי דין רבניים, רשומה 1998; נקרא שוב ב־23.9.2026. תאריך פרסום אינו מצוין בדף.

## **S12 • מעיל צדקה נג**

Q • הובא ונקרא בפתחי תשובה יא. פקפוק בהקלות והנהגת חכמים להשיב לשואל בדוק מופיעים באותה מובאה. לא נפתח המקור בגופו ואין להפוך את ההנהגה למבחן יחיד.

## **S13 • באר עשק ק; רמ"א קיב**

Q • נבדקו כמובאות בשבות יעקב ובפתחי תשובה. הראשון לעניין קוצר הדין בפה, השני לשאלה משפטית שאינה תלויה בטענות. אין להציג קריאה של המובאות כקריאה עצמאית בשני הספרים.

## **S14 • רשב"א שבהפניית הרמ"א; באר שבע**

U/Q • הרשב"א נזכר ברמ"א, ובמאמר משני הוצע חלק ג צח כמקור לחשש לימוד שקר; לא אומת הזיהוי בגוף הרשב"א. הש"ך י מפנה לבאר שבע דף קטו ע"ב; הספר לא נפתח. אלה נתיבי איתור.

## **S15 • חפץ חיים, לשון הרע ו; ז, יב ובאר מים חיים**

Q • הובא בדוחות R1-R2, לא נפתח מחדש בהפקה. הדיון בשמיעה לתועלת ובפעולה על קול וסימנים חשוב כבקה. אין כאן אישור להרחבות הדוחות על ראייה עצמית או כל תפיסה.

## **S16 • עורכי הדין ומאמרי העזר**

Q/U • אבות א, ח; כתובות נב ע"ב ופה ע"ב; לחם שמים; הרב דסקל רשומה 2509; מאמר הרב אהרן בר; רטבי, בראלי והדיון באתר דין מ־29.4.2010 — נשמרו מן התיק כנתיבי מחקר. רק מאמר פרקוביץ ברשומה 1998 נפתח בהפקה זו. אין זו בדיקה מלאה של כולם.

## **S17 • מקורות חב"דיים שנזכרו ב־R1**

U • הנהגות כלליות, תורת מנחם ומכתב שלום בית לא אומתו מחדש ואינם ראיה ישירה לנידון. אין ייחוס פסק לרבי על יסוד אזכורים אלה.

## **S18 • סדר הדין והפניות השלמה**

U • "סדר הדין" יג ח-יב: מחבר, מהדורה וסוג מספור לא אומתו. רשימות אחרונים שלא אותרו ב־R1 אינן הוכחת היעדר. עבודת הגרשוני, שבות יעקב ג צט ושאר המובאות בפתחי תשובה נרשמות כהבאות ולא כמקורות מקוריים שנפתחו.

## 27 • מפתח הטענות וגבולות הארכיון

|                                         |                                        |
|-----------------------------------------|----------------------------------------|
| T22 • סירוב שמעון הוא הודאה • 24        | T01 • אין דיין — הכול מותר • 20        |
| T23 • אנונימיות מתירה • 24              | T02 • רק מידת חסידות • 20              |
| T24 • ריב"ש סותר את עצמו • 24           | T03 • הסתייגות מכשירה • 20             |
| T25 • הרשב"ש משיב רק לדיין • 24         | T04 • שינוי כותרת המסמך • 20           |
| T26 • כנסת הגדולה הכריע לאסור • 25      | T05 • רק כתב אסור • 20                 |
| T27 • אפרושי מוגבל לתשלום בלבד • 25     | T06 • מענה קצר ללא טעמים • 21          |
| T28 • עיכוב הוא הוצאה וגול ודאי • 25    | T07 • הוראה שאינה מחייבת את שמעון • 21 |
| T29 • כל תפיסה טעונה פסק מוקדם • 25     | T08 • חובתי שלי כקטגוריה • 21          |
| T30 • ידיעה אישית מספיקה תמיד • 25      | T09 • כנות לבדה • 21                   |
| T31 • עצת אמת מותרת תמיד • 26           | T10 • לחייב מותר, לפטור אסור • 21      |
| T32 • נגיעה עתידית עונה לשאלה • 26      | T11 • הפרשה מאיסור מתירה הכול • 22     |
| T33 • ש"ך ובאר היטב • 26                | T12 • לא יסמוך על הוראתו • 22          |
| T34 • באר שבע במקום באר עשק • 26        | T13 • מספור חיי אדם • 22               |
| T35 • חו"מ ב מבטל יו"ד קנג • 26         | T14 • המשנה ברורה פוטר מבירור • 22     |
| T36 • מקור חב"די כללי • 26              | T15 • ערוך השולחן כהמלצה בלבד • 22     |
| T37 • מקורות שלא אותרו אינם קיימים • 27 | T16 • חריג רק בעל־פה וזמני • 23        |
| T38 • הסכמת מודלים כראיה • 27           | T17 • די לומר שאני עשוק • 23           |
| T39 • סגירה מוחלטת • 27                 | T18 • חובה ליזום קשר • 23              |
| T40 • העורך פטור מתיקון • 27            | T19 • הרב חייב לנהל את הסכסוך • 23     |
| T41 • נתונים מוסכמים באמת • 27          | T20 • חייבים תמיד יחד • 23             |
| T42 • המענה מחייב שמיעה אישית • 27      | T21 • טענות בכתב פסולות תמיד • 24      |
| <b>מה נשמר בחבילה וגבול השלמות</b>      |                                        |

- ארבע החוברות ב-PDF, HTML ו-TXT; נתוני העריכה וקוד ההפקה; כללי הסדרה; תיק מחקר מאוחד; דוח גרוק בוט המקורי; תיעוד המקורות; פרומפטים, יומן ההכרעות ודוח בדיקה.
- זו מהדורה אנליטית של החומר הזמין: נשמרו קבוצות הטענות, ההבדלים, הסברות שנדחו ודרישות הביקורת. כפילויות אוחדו. אין כאן ייצוא מילולי מלא של כל שיחות המודלים או יומני הכלים שלהם; טקסט חסר לא שוחזר מהזיכרון. הדוח העצמאי נשמר בנפרד כפי שהתקבל.
- תאריך או דיווח על צוות בדוח היסטורי אינם אימות של ההפקה הזאת. אין ודאות שכל מקור שדווח אכן נפתח. לארכיון מילולי שלם דרושים ייצואי המקור; זהו חסר מתועד, ולא פרט שמותר לכסות בכותרת "הכול".